

บทคัดย่อ

ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (ชุดโครงการ วพร.) หรือโครงการวิจัยแม่บท ดำเนินการโดยคณะนักวิจัยจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ดำเนินงานเป็นระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่พฤษภาคม 2544 ถึงพฤษภาคม 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนโรงเรียน/สถานศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งเพื่อการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ เกี่ยวกับรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน และรูปแบบการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน/สถานศึกษาในชุดโครงการ

ชุดโครงการ วพร. หรือโครงการวิจัยแม่บท ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อยจำนวน 49 โครงการ ใน 33 จังหวัด โดยโรงเรียน/สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 135 แห่ง ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด และเพื่อวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อเป้าหมายอันเป็นจุดเน้นของโรงเรียน และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน แนวคิดและแนวทางในการดำเนินการชุดโครงการ วพร. มีดังนี้

โครงการวิจัยแม่บท โดยคณะนักวิจัยหลัก ทำหน้าที่ออกแบบและวางแผนการดำเนินงาน โดยมีคณะนักวิจัยร่วมสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียน/สถานศึกษาตามกรอบแนวคิดพื้นฐาน และยุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ 1. การจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด 2. การกำหนดจุดเน้นด้านเป้าหมายและวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ 3. การพัฒนาทั้งโรงเรียนแบบรวมพลัง 4. การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ 5. การวิจัยปฏิบัติการ/ การวิจัยและพัฒนาคุณภาพงาน นอกจากนี้ คณะนักวิจัยยังดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อตอบปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน และรูปแบบการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน

ส่วนโครงการวิจัยย่อย โรงเรียนเป็นฝ่ายดำเนินการในระยะเวลา 2 ปี ระหว่างพฤษภาคม 2545 ถึงเมษายน 2547 โดยมีนักวิชาการจากสถาบันครุศึกษา ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรจากหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นที่สนใจเรียนรู้เข้าร่วมดำเนินงานและทำการวิจัยร่วมกับโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะโรงเรียนได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนทางวิชาการโดยตรง เมื่อได้แผนแม่บทแล้ว โรงเรียนนำแนวคิดพื้นฐานไปปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือ ขณะที่ครูทดลองจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการที่ได้ร่วมกันคิดและกำหนดให้ทั้งโรงเรียนดำเนินการ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะและความสามารถตามจุดเน้นหรือเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารและทีมบริหารวิชาการของโรงเรียน ทำหน้าที่จัดปัจจัยเกื้อหนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการนิเทศภายใน และการทำวิจัย

เพื่อพัฒนาคุณภาพงานและสร้างองค์ความรู้ รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงาน ด้านนักวิชาการจากภายนอก โรงเรียนช่วยเสริมสมรรถภาพด้านวิชาการให้แก่ครูและผู้บริหาร ส่วนผู้ปกครอง ชุมชน และกรรมการสถานศึกษาก็ให้การสนับสนุนและร่วมมือพัฒนานักเรียนอีกทางหนึ่ง

ผลการวิจัย จากการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา ในระยะเวลา 2 ปีการศึกษา คณะนักวิจัยของโครงการวิจัยแม่บทและโครงการวิจัยย่อยได้เรียนรู้ ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน/สถานศึกษาทั้ง 135 แห่ง อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ได้รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนด้วยการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้รู้แบบการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน 135 เรื่อง นอกจากนี้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้บริหาร และนักวิจัย/นักวิชาการจากภายนอกที่ร่วมกันดำเนินงานวิจัยและพัฒนา ได้ปฏิรูปการเรียนรู้ของตน จนส่งผลให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข พัฒนาตนเองให้เป็นคนดีและมีความสามารถตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ผลการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน พบว่า เมื่อสิ้นสุดโครงการ มีโรงเรียนที่มีระดับการพัฒนาคดี/ดีมาก ร้อยละ 55.6 ระดับการพัฒนাপานกลางร้อยละ 42.7 และระดับการพัฒนาน้อยร้อยละ 2.2 และเมื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงระดับการพัฒนากการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน พบว่า มีโรงเรียนร้อยละ 71.2 ที่มีระดับการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวหน้าและร้อยละ 28.8 ที่ยังไม่มีความยั่งยืนในการพัฒนา เมื่อใช้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้วิชาการ ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้และทักษะการทำงาน ลักษณะความเป็นพลเมืองดี และความสามารถทางการคิดเชิงสังคม ในการแสดงระดับการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน พบว่า เมื่อพิจารณาจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนส่วนใหญ่มีระดับการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนอยู่ในระดับดีมาก 2 ด้าน ได้แก่ ความรู้วิชาการ และทักษะการคิด และเมื่อพิจารณาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนส่วนใหญ่มีระดับการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนอยู่ในระดับดีทุกด้าน

โดยสรุปผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนด้วยการวิจัยและพัฒนาที่มีความเป็นไปได้สูงเมื่อมีการรวมพลังกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ABSTRACT

This Research and Development in Whole School Learning Reform Project (the RDL Project) funded by the Thailand Research Fund (TRF), has been implemented for the past three years from November 2001 to November 2004 by a team of researchers, mostly from the Faculty of Education Chulalongkorn University. The RDL Project proposed to support a number of schools at basic education level to reform their learning on a whole school basis, using R&D (research and development) as a tool. Also the Project aimed to conduct R&D to systematize a model for whole school learning reform and a model for scaling up whole school learning reform networks, including the formulation of related knowledge.

The RDL project comprised 49 Sub-Projects which were executed by 135 schools in 33 provinces to improve students' learning quality in line with the 2001 Basic Education Curriculum and each school's specific learning achievement goals. These Sub-Projects also aimed to research and develop innovative learning approaches, targeting maximum students' quality improvement, and to conclude a know how related to whole school learning reform.

Based on the following conceptual framework and guidelines, the RDL Project was implemented.

The team of researchers was responsible for running the RDL Project. They designed strategic plans and ensured adequate academic support to the needs of all Sub-Projects. The following 5 concepts providing appropriate framework and strategies for Sub-Projects' implementation were recommended : 1) Providing education for the best interest of learners. 2) Identifying specific targets and innovative learning approaches. 3) Encouraging collaborative whole school development. 4) Reforming learning for paradigm shift among those concerned. 5) Using R&D for improvement of work quality. The key researcher team also conducted R&D to search for strategies, directions, and models for effective whole school learning reform and network expansion.

The 2-year implementation of RDL Sub-Projects was under the responsibility of each school, during May 2002 to April 2004. Some interested external researchers, supervisors, or resource persons from teacher education institutes and other local academic organizations were involved to learn through research along with the schools. Their participation helped lead the schools to more successful reform since the schools could easily get direct academic assistance from them.

Once the master plan was developed, individual Sub-Projects started R&D for learning reform with different arrangements based on the school's own context. Each school selected or developed a relevant instructional/educational innovation to promote specific students' learning outcomes, identified by the school as priorities. All teachers in each school implemented the selected/ developed innovation to suit their students with a view to obtaining targeted learning outcomes. School administrators and teams provided appropriate

supports necessary for teachers to perform their new roles successfully. They also encouraged teachers' participation in developing an internal supervision system and project evaluation. Furthermore, they conducted research on how to improve work quality and construct bodies of knowledge. The roles of external researchers/resource persons required them to provide academic and technical supervision for both teachers and administrators. As for the participation of parents, communities, and school committees, they all were encouraged to cooperate with schools in promoting students' development.

Research results revealed that after the 2-year of R&D, those participated in the RDL Project and Sub-Projects have systematically learned, improved, and developed whole school learning reform models together with the 135 schools. A model of whole school learning reform through research and development was derived and evaluated to determine its quality, effectiveness and efficiency. In addition, some models for scaling up whole school learning reform networks were presented. Moreover, 135 instructional/educational innovations were introduced. Maximum learning outcomes and products of those involved in the research (teachers, administrators, external researchers/resource persons) have contributed to the change of schools to become a place for students' happy learning and development of good and competent persons in accordance with the project objectives.

At the end of the project, 55.6 percent of the schools were at "very good" and "good" development levels, 42.7 percent at "fair" and 2.2 percent at "less" levels. When studying the change towards reforming it was found that the reform of 71.2 percent of the schools were progressing well and sustaining, whereas 28.8 percent not yet sustaining. When using the students' desirable characteristics evaluation results in 5 categories : academic knowledge, thinking skills, information and work skills, good citizenship, and ability in social thinking, to represent the levels of the whole school reform, it was found that the grade 6 students in most schools were at "very good" level in 2 categories : academic knowledge and thinking skills. As for grade 9 students, it was found that most schools were at "good" level in all categories.

In conclusion, research findings confirmed that collaborative efforts induced by positive forces both within and outside schools could make possible a successful whole school learning reform.
